

ЛОГІСТИЧНІ АСПЕКТИ НАПРЯМКІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ГАРМОНІЗАЦІЇ ДО МІЖНАРОДНИХ НОРМ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

© Іншина О.В., 2006

Розглянуто питання щодо уточнення специфіки функціонування системи державних закупівель зернової продукції, враховуючи новітні концепції та засади логістичного управління. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано, що стратегія ефективного логістичного управління фінансовими потоками на зерновому ринку дає змогу якісно виконувати економічне регулювання ринку зерна та продуктів його переробки, а також успішно управляти усім процесом максимізації фінансового ефекту від здійснення державних закупівель зернової продукції.

This article devoted to questions of specification of functioning of the system of the country concerning formation of financial flows in the grain market, considering new concepts and principles of logistical management. By results of carried out research it is proved, that strategy of effective logistical management by financial streams of the grain market allows to execute qualitatively economic regulation of the market of grain and products of its processing, and also successfully to operate all process of maximization of financial effect from realization of activity with grain production.

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Одним із важливих завдань Уряду України є здійснення заходів щодо розбудови в Україні Єдиної системи державних закупівель зернової продукції на засадах прозорості закупівельних процедур, сприяння розвитку конкурентного середовища національної економіки, що дасть змогу ефективніше використовувати державні кошти, а також виконати ряд умов щодо гармонізації українського законодавства у цій сфері з міжнародним, насамперед законодавством ЄС, та правилами Світової організації торгівлі.

Вважається можливим уніфікувати порядок здійснення закупівель зерна в межах Єдиного економічного простору у контексті забезпечення рівноправного доступу суб'єктів господарювання країн простору до національних зернових ринків державних закупівель та координації їх лібералізації у процесі набуття членства у Світовій організації торгівлі, що є пріоритетною метою України.

Проте на цьому етапі економічної інтеграції з урахуванням різного стану процесів набуття членства в СОТ, відмінностей у національному законодавстві щодо державних закупівель зерна (наприклад, у Республіці Білорусь відсутній закон щодо здійснення державних закупівель, а регулювання державних закупівель у Російській Федерації істотно відрізняється між собою на федеральному і регіональному та муніципальному рівнях) забезпечення єдиного законодавства щодо державних закупівель у межах ЄЕП не є доцільним і можливим [2].

Отже, дослідження питань, пов'язаних з режимом здійснення державних закупівель для задоволення державних потреб у зерновій продукції в умовах перехідної економіки, є досить актуальним.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. В останні роки в наукових публікаціях, що розглядають становлення й розвиток внутрішньодержавного й

міждержавного ринку державних закупівель зерна, велика увага приділяється питанням ефективності логістичного управління. Загальним дослідженням стратегій щодо функціонування фінансових потоків присвячені публікації таких дослідників, як: О.П. Шатковський [15], І.Ю. Бондар [4], С.О. Яременко [16], Є.В. Крикавський [9], В.В. Смиринський [13], В.В. Морозов [10], В.П. Івлічев [8], В.Г. Гносвий [6], Ю. Ганущак [5]. Ці автори аналізують ефективність регулювання фінансових ресурсів для забезпечення якісного функціонування системи державних закупівель, зокрема зерна в Україні, простежують шляхи реалізації конкурсних механізмів, аналізують наявність матеріально-технічного забезпечення закуповувальних підприємств і фінансові напрямки їх поліпшення. На наш погляд, потребують розширення та поглиблення дослідження ефективності впровадження логістичних стратегій регулювання функціонування фінансових потоків під час здійснення закупівельної діяльності зернової продукції для забезпечення державних потреб як важливої складової економічної ефективності діяльності аграрного сектору країни.

Отже, важливим чинником ефективності зернопродуктового підкомплексу виступають потреба якісного впровадження логістичних стратегій регулювання процесів функціонування фінансових потоків під час здійснення державних закупівель зернової продукції на ринку.

Цілі статті. Відомо, що Україна завжди належала до групи держав світу, що мають високий потенціал для вирощування зерна. Для цього у нас є сприятливі природні й кліматичні умови, багатотисячолітній хліборобський досвід, наявність високоврожайних сортів зернових, місткий внутрішній і зовнішній ринки, вигідне геополітичне розташування країни в центрі Європи, наявність морських портів. До того ж українське зерно є високорентабельним товаром на внутрішньому та конкурентоспроможним на світовому ринках.

Сьогодні на ринку зерна спостерігається нестабільна ситуація. Однією з причин такого стану речей є постійна нестача фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах ринкової економіки.

Важливим чинником забезпечення ефективності зернопродуктового підкомплексу виступають якісне логістичне управління функціонуванням фінансових потоків зернового ринку, а також пошук стратегічних шляхів оптимізації фінансових ресурсів у процесі здійснення державних закупівель зернової продукції.

У зв'язку з цим, метою роботи є аналіз сучасного стану функціонування фінансових потоків на зерновому ринку України та дослідження проблематики механізму проведення закупівлі зерна за державні гроші, а також визначення подальших шляхів розвитку й удосконалення системи здійснення державних закупівель зернової продукції, враховуючи елементи логістичного управління.

Основний матеріал дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз законодавчої бази та стану розвитку основних елементів системи державних закупівель зернової продукції свідчить про існування **багатьох проблем**, зокрема:

- недосконалість законодавства, що регулює питання формування державного замовлення на поставки зернової продукції для державних потреб та підтримки вітчизняних виробників під час здійснення державних закупівель. Норми закону України “Про поставки продукції для державних потреб” не містять достатніх важелів для ефективного застосування державного замовлення як одного із засобів державного регулювання економіки та частково суперечать законодавству ЄС;
- недостатній рівень погашення заборгованості за виконані у минулі роки державні замовлення та виникнення нової заборгованості у 2006 році. Це призводить до проблеми взаємодії державного сектору з підприємствами та організаціями. Оскільки держава не в змозі забезпечити фінансово свої потреби та заплатити за свої замовлення, сільськогосподарські підприємства втрачають довіру до державних контрактів, а імідж самої держави падає;
- недостатній розвиток біржового ринку як елемента ринкової інфраструктури і одночасно системи державних закупівель зерна сприяє подальшому розвитку бартерного обміну під час реалізації зернової продукції на ринку;
- неналежне дотримання розпорядниками усіх рівнів вимог законодавства щодо здійснення державних закупівель зерна. Законодавчо неповно визначено питання щодо встановлення розміру

штрафу як адміністративної відповідальності за порушення законодавства про бюджетну систему України в разі недотримання порядку проведення операцій з бюджетними коштами. Це призводить до того, що розпорядники бюджетних коштів не мають повного уявлення про масштаби своєї відповідальності за порушення законодавчо встановлених норм проведення торгів;

- повільне впровадження механізму міжвідомчої координації державних закупівель. Механізм міжвідомчої координації, порядок застосування якого визначено постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. №1312, фактично не функціонує на рівні головних розпорядників бюджетних коштів внаслідок того, що не існує окремої інституційної одиниці, яка б могла координувати діяльність розпорядників державних коштів на місцевих рівнях, а тому потребує коригування;

- повільне впровадження інформаційних технологій у сферу державних закупівель, зокрема засобів програмного забезпечення та Інтернет - ресурсів для автоматизації здійснення процедур державних закупівель, у тому числі автоматизації логістики закупівель. Існує затримка зі створенням електронної системи держзакупівель, яка викликана невизначеністю ситуації з регламентацією електронного документообігу та слабким тендерним забезпеченням державного сектору;

- недостатній рівень взаємодії відповідальних органів щодо посилення контролю у сфері державних закупівель зерна призводить до посилення зловживань у процесі здійснення закупівельної діяльності, що негативно впливає на конкуренцію та економічний ефект закупівлі;

- брак досвіду та достатньої професійної кваліфікації службовців, діяльність яких пов'язана із здійсненням державних закупівель, у тому числі процесів логістики закупівель для задоволення державних потреб, сприяє збільшенню фінансових витрат учасників на організаційні заходи під час проведення закупівель;

- рівень забезпеченості деяких постачальників зернової продукції для державних потреб основними технічними засобами не відповідає нормативній технологічній потребі, що веде до того, що надходження продукції до державного замовника здійснюється із запізненням, із порушенням деяких якісних властивостей продукції, а також до інших організаційних незручностей;

- придбання товарів різними державними підприємствами шляхом подрібнення обсягу закупівель зернової продукції з метою уникнення процедури відкритих торгів призводить до істотного зменшення ефективності закупівель, зниження конкуренції серед постачальників, невиправдано високих витрат на здійснення державної закупівельної діяльності;

- проведення торгів без розробки тендерної документації, методики оцінки тендерних пропозицій свідчить про зловживання процедурами конкурсних торгів;

- незаконне завищення вартості тендерної документації веде до необґрунтованого завищення державних витрат під час здійснення закупівлі;

- розробка заходів з укладання договорів з очевидним наміром сприяння певному постачальнику призводить до можливостей корумпованих проявів окремих чиновників;

- прийняття до розгляду від учасників торгів недостовірної інформації чи тендерної пропозиції, підготовленої з порушенням встановлених вимог, веде до закупівлі зернової продукції за завищеними цінами, порівняно з середніми цінами, що склалися на ринку, разом із високими затратами на проведення конкурсу. Також існують скарги на якість зернової продукції, що постачається організацією, яка виграла торги;

- істотним чинником підвищення продукції, що постачається для державних потреб, є практика здійснення постачань у формі товарного кредитування замовника з невизначеними термінами фінансових розрахунків, що призводить до додаткових витрат, які істотно перевищують вартість фінансових запозичень у комерційній практиці [2].

Отже, найближчими діями щодо розвитку системи логістичного управління фінансовими потоками державних закупівель мають бути:

- 1) подальша гармонізація національного законодавства у сфері державних закупівель зерна із законодавством ЄС як головної передумови інтеграції України в Європейське співтовариство. Деякі законодавчі норми не містять достатніх важелів для ефективного застосування державного

замовлення як одного із засобів державного регулювання економіки та частково суперечать законодавству ЄС. Тому існує необхідність щодо перегляду принципів і засад функціонування державного замовлення як інституту державного регулювання економіки;

2) забезпечення прозорості закупівельних процедур з метою запобігання економічним зловживанням під час здійснення державних закупівель зерна. Варто зазначити, що правових норм щодо забезпечення прозорості та гласності проведення державних закупівель достатньо, однак проблема полягає у використанні цих норм учасниками торгів. Тому важливо запровадити дієвий механізм щодо відповідальності за порушення законодавства під час проведення тендерів та здійснювати мотиваційні заходи щодо виконання закупівель зерна без порушень норм права. Інколи злочини стосовно закупівель відбуваються через недостатній кваліфікаційний рівень учасників, тому необхідним залишається проведення семінарів, які б навчали та пояснювали незрозумілі моменти фахівцям цієї сфери;

3) забезпечення погашення існуючої заборгованості за виконані державні замовлення зерна, недопущення виникнення нової заборгованості та сприяння вчасному формуванню державного замовлення для забезпечення найбільш пріоритетних державних потреб. У зв'язку з цим необхідно вдосконалити структуру та розробити критерії формування державного замовлення. Потрібно також складати зведений графік погашення заборгованостей за виконані державні замовлення та контролювати його виконання;

4) посилення контролю за додержанням конкурентних принципів здійснення державних закупівель зернової продукції відповідно до вимог чинного законодавства. Важливо проводити перевірку дотримання розпорядниками державних коштів вимог нормативно-правових актів шляхом підвищення рівня взаємодії з контролюючими та правоохоронними органами;

5) підвищення загального професійно-кваліфікаційного рівня державних службовців, діяльність яких пов'язана із здійсненням державних закупівель шляхом подальшої організації навчання для спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади з питань організації та проведення торгів під час здійснення державних закупівель зерна;

6) розвиток інформаційних технологій у сфері державних закупівель зернової продукції. Необхідно закласти організаційні основи цієї системи, визначитись із подальшим її фінансуванням та розпочати координацію відповідної діяльності органів виконавчої влади; проаналізувати нормативно-правову базу функціонування та розвитку електронної інформаційної системи "Електронний Уряд" і внести до Кабінету Міністрів у разі потреби, пропозиції щодо розроблення проектів нормативно-правових актів;

7) поглиблення міжнародного співробітництва з питань державних закупівель зерновою продукцією.

Необхідно зазначити, що зміна режиму торгівлі загрожує Україні погіршенням умов збуту промислових та інших товарів, оскільки сировина й так зараз має допуск до європейських країн, як правило, без мита та кількісних обмежень. Іншими словами, ускладниться зростання українського експорту в найнеобхіднішому для країни секторі ринку – експорті напівфабрикатів та готових виробів. Економіка України не готова до масового проникнення на нові ринки зі своєю кінцевою продукцією. Недостатній технологічний рівень виробничого потенціалу не дає змогу національним товаровиробникам забезпечити випуск готової продукції, яка змогла б ефективно конкурувати на ринках ЄС. Своєю чергою, співробітництво західних фірм з Україною, як правило, обмежується придбанням дешевої сировини чи низькотехнологічної продукції, виробництво якої є енергомістким та екологонебезпечним [7].

Проте потенційні можливості України у сфері виробництва продукції чорної металургії, хімії, окремих видів легкої і харчової промисловості, а також сільського господарства надзвичайно високі, оскільки виробничі потужності у зазначених галузях економіки були орієнтовані на потреби всього СРСР. Тому за умови певної модернізації виробництва вільний доступ на європейські ринки продукції цих галузей створить серйозні проблеми для внутрішніх виробників у країнах ЄС. Як наслідок, реструктуризація нашої економіки розглядається країнами ЄС як передумова для посилення тиску на їх спільний ринковий економічний простір, де і так діє жорстка конкуренція.

Отже, Україні не слід очікувати преференцій на внутрішньому ринку ЄС чи сприяння реструктуризації національної економіки. Вступ в ЄС автоматично призведе до закриття багатьох державних програм підтримки окремих галузей. У відношенні державного замовлення також будуть діяти рівні права для всіх учасників ринку. Досить незвичним для України стане те, що іноземна фірма на конкурсній основі також зможе претендувати на таку непорушну привілеگیю, як державні закупівлі.

Своєю чергою, перспектива проникнення українських товарів на європейські ринки є доволі невизначеною. У сфері зовнішньоторговельних відносин України з ЄС з високою ймовірністю слід очікувати, що активізація інтеграційних процесів сприятиме закріпленню сировинної орієнтації українського експорту. Також будуть збережені бар'єри для так званої "чутливої" продукції, до якої належать сталь, сільськогосподарська продукція, ядерні матеріали, текстиль.

Тому в нинішніх умовах Україна не може собі дозволити концентруватися виключно на співробітництві з ЄС, навіть незважаючи на те, що європейський напрям інтеграції набув переваги і справді став домінуючим. Не відмовляючись від стратегічної мети – інтеграції з ЄС, – у близькій перспективі слід розширювати взаємовигідне економічне співробітництво з пострадянськими країнами насамперед з Росією, країнами Центральної Європи та "третього світу", оскільки рівні економічного розвитку цих країн та України досить близькі, що створює передумови для реалізації продукції національних виробників [1].

Важливим елементом інфраструктури державних закупівель є механізм інформаційного забезпечення учасників конкурсних процедур та логістичних систем, що обслуговують закупівельні процеси. На сучасному етапі пріоритетними заходами щодо розвитку інформаційного забезпечення сфери закупівель зерна є: ведення та вдосконалення WEB-сторінки бюлетеня "Вісник державних закупівель", застосування новітніх інформаційних технологій під час закупівлі, співпраця з іноземними інформаційними виданнями щодо розміщення та опублікування оголошень про торги; створення та ведення інформаційної бази даних щодо національних постачальників (виробників) – потенційних учасників тендерів на закупівлю [8].

Слід також відзначити, що новою формою продажу товарів і послуг покупцям є *логістична система електронних торгів*, за якої постачальник товарів активно зацікавлений у створенні інформаційної логістичної системи електронних торгів для реалізації своїх товарів чи послуг [12]. Важливо, щоб в Україні було розвинуто таку логістичну систему, яка забезпечує більшу відкритість і прозорість процесу державних закупівель зернової продукції для оптимізації бюджетних витрат за рахунок мінімізації вартості і зменшення термінів постачання, підвищує якість і надійність виконання умов укладених контрактів, а також істотно збільшує кількість потенційних покупців, у тому числі з інших країн. Завдяки цій логістичній системі будуть вирішені також в певний спосіб питання щодо корупції, вона має зменшитися завдяки тому, що будь-які найменші деталі щодо закупівель одразу ж будуть висвітлюватися через мережу Інтернет і можливість зловживань використання бюджетних коштів буде мінімальною. Публікація в Інтернеті вичерпної інформації про проведення торгів (тендерів) та їх результати робить цей найважливіший сектор діяльності держави відкритим для кожного громадянина країни. Комп'ютеризація підвищує ефективність і надійність усіх етапів проведення тендеру. Зокрема, істотно зменшуються в ціні, прискорюються і спрощуються процедури одержання тендерної документації, подачі і прийому тендерних пропозицій, передачі уточнювальних запитань до тендерного комітету й одержання відповідей на них, а також процесів збуту та складування продукції, вибору транспорту для постачання тощо. Тендерний комітет отримує у своє розпорядження зручні засоби систематизації і порівняння отриманих пропозицій, процедура конкурсного відбору стає більш чіткою і суворою [11].

Що стосується біржової торгівлі, то тут слід сказати про наявність таких основних проблем [14]:

- 1) чинний закон "Про товарну біржу" не відбиває реальної ситуації в економіці України;
- 2) посилений бюрократичний тиск на ринкову економіку, яка формується шляхом прийняття Кабінетом Міністрів величезної кількості підзаконних нормативних актів, які не збігаються з тими положеннями, які викладені в законі "Про товарну біржу", що підштовхує до корупції;

- 3) відсутність достатньої кількості спеціалізованих фахівців, що займаються біржовою діяльністю;
- 4) наявність великої кількості бірж, що заважає створенню ефективних, працездатних бірж;
- 5) погано функціонуючий механізм організаційної діяльності бірж, що виявляється в непослідовному порядку створення бірж, їх реєстрації та ліцензування.

Отже, для виправлення становища, що сталося на товарному ринку в біржовій діяльності, потрібно:

- видати новий закон “Про товарну біржу”, який давав би можливість створити прозорий ефективний товарний ринок і відповідав би ролі бірж у процесі трансформації економіки;
- сформулювати конкретні, чіткі вимоги до тих суб’єктів підприємницької діяльності, які виявили бажання зайнятися біржовою діяльністю, тобто затвердити нормативний документ, яким би керувалися під час відбору бірж.

Також можливо стимулювати розвиток ринкової інфраструктури і насамперед біржового ринку у якісний бік, наприклад, шляхом широкого застосування місцевих філій бірж для задоволення місцевих (муніципальних) потреб у продукції сільського господарства, зерна, паливно-мастильних матеріалів [3].

Для підготовки фахівців у сфері державних закупівель має відбуватися продовження реалізації навчальних програм, зокрема щодо навчання службовців місцевого рівня, а саме: організація і проведення спеціальним навчальним центром з державних закупівель виїзних семінарів для службовців місцевого рівня; здійснення міжнародного співробітництва з країнами ЄС та Центральної Європи з питань державних закупівель на рівні органів місцевої влади, в тому числі реалізація спільних навчальних програм [15].

Крім того, для прискорення процесу формування єдиного логістичного простору ринку товарів виробничого призначення та народного споживання в Україні необхідно здійснити **ряд заходів**, які, з одного боку, можуть бути реалізовані безпосередньо самими товаровиробниками та агентами торгівлі, з іншого, – пов’язані з діяльністю суб’єктів інших секторів інфраструктурного комплексу, а також потребують державної підтримки.

Що стосується першого напрямку, то головним завданням тут є *маркетингова та логістична діяльність* самих товаровиробників. Насамперед традиційні відділи постачання та збуту мають бути перетворені на сучасну службу логістики, яка визначає виробничу та закупівельну діяльність підприємства, організацію вивчення ринку. Це стосується як недержавних, так і державних підприємств. Головним у розробці та здійсненні маркетингової та логістичної політики є її побудова, враховуючи особливості призначення, виробництва та транспортування того чи іншого товару, та індивідуальний підхід до окремих сегментів ринку цього товару, що враховує специфіку попиту різних груп споживачів. Вивчення попиту на продукцію поряд із реальним розвитком виробництва, збільшення доходів підприємців, зростання зайнятості населення та його платоспроможності багато в чому залежить від тісної взаємодії товаровиробників із торговою інфраструктурою, насамперед із торговими посередниками (залежними та незалежними), промислово-фінансовими групами тощо.

Одним із резервів розширення попиту на продукцію є запровадження *фінансового лізингу*. Він повинен зайняти значне місце в діяльності промислово-фінансових груп, що виробляють і використовують продукцію інвестиційного призначення.

Важливим завданням є також створення *гуртових ринків*, які мають сприяти формуванню замовлень виробництва та гарантувати реалізацію зернової продукції. Для цього необхідно розшарувати ярмаркову торгівлю, істотно активізувати діяльність товарних бірж, проведення виставок-продажів. На рівні регіонів потрібно створювати великі гуртові центри у формі акціонерних товариств (акціонерами яких є роздрібні магазини), у формі самостійних гуртових і малогуртових об’єднань, товари яких мають бути доступні для закупівлі кожним магазином. Необхідно також розвивати споживчу кооперацію, яка здійснює закупівлю та продаж сільгосп-продукції.

У межах другого напрямку актуальним є створення дієвої логістичної системи *інформації* про товари та послуги, що обслуговує усіх господарських суб'єктів. Ця інформація повинна включати дані як кон'юнктурного характеру (асортимент, обсяги, кількість, умови постачання та перевезення, ціни й тарифи, умови оплати тощо), так і статистичні дані, які уможливають давати оцінку господарській ситуації, що склалась в економіці. Тому в цьому відношенні мають бути прийняті та запроваджені державні стандарти на комерційну інформацію з вимогами щодо сумлінної інформації, створені системи збору та розповсюдження комерційної інформації серед сільськогосподарських виробників і торгових посередників.

Що стосується державної підтримки товаровиробників і сфери торгівлі, то тут головним є забезпечення реальної свободи підприємництва, захист від корупції, запровадження в життя стратегії безперешкодного та міжрегіонального обміну, у цьому відношенні має бути запроваджена ефективна *податкова система*, що стимулює вітчизняне виробництво зерна, створює мотивацію для його збільшення, а також для скорочення собівартості зернової продукції та збільшення доходів як сільгоспвиробників, так і торгових посередників. Потрібно повністю відмінити стягування податків із тієї частини виторгу, яку торгові посередники інвестують у розширення й оновлення виробництва власної матеріально-технічної бази. Це стосується й тих вітчизняних інвесторів, які вкладають кошти в сферу торгівлі.

Серед інших заходів потрібно назвати організацію системи *державного статистичного обліку*, що надавав би повну та достовірну характеристику не тільки про стан агропромислових ринків, а й про товарну інфраструктуру.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зважаючи на те, що у сфері реформування економіки нашої держави першорядне місце належить вирішенню питань формування нового торговельного режиму, для України є пріоритетом набуття повноправного членства в міжнародній торговельній системі, тобто Світовій організації торгівлі. Від членства України в системі СОТ залежать перспективи збільшення іноземних інвестицій в економіку України, забезпечення технологічного оновлення національного виробництва, збільшення експорту високо-технологічної продукції тощо. Отже, приєднання України до СОТ має стати засобом забезпечення її зовнішньоекономічних інтересів. Проте головне, щоб Україна не виявилася беззахисною перед потужним тиском інших країн.

Отже, для ефективного функціонування ринку зерна та з метою покращання елементів логістичного управління щодо формування обсягів закупівель зернової продукції для задоволення державних потреб в Україні необхідно:

- удосконалити нормативно-правове забезпечення функціонування зернового ринку;
- сприяти механізму організаційно-економічного функціонування національного зернового ринку;
- забезпечити цілеспрямоване формування сучасної логістичної інфраструктури зернового ринку, включаючи розвиток мережі зернових бірж, ліквідацію неефективних посередницьких ланок у торгівлі зерном, розвиток транспортних систем і раціональних маршрутів для своєчасного перевезення зерна;
- запровадити досконаліші способи погодження стосовно стандартизації, сертифікації й контролю якості зерна;
- покращати використання здійснення фінансових розрахунків;
- розробити якісно нові організаційні принципи й цінові механізми проведення товарних інтервенцій на зерновому ринку;
- визначити нові напрямки дій стосовно своєчасної реалізації інвестиційних проектів, необхідних для успішного розвитку зернового ринку, включаючи застосування податкових пільг.

1. Анопій В. *Сучасні трансформації у СТО // Економіка України. – 1998. – №6. – С. 33–41.*
2. Афанасьєва Н.В. *Планирование и организация государственных закупок // Г.Л. Багиев, А.Н. Асаул. Организация предпринимательской деятельности <http://www.aup.ru/>* 3. Берлач А.І. *та ін. Організаційно-правові основи біржової діяльності / За ред. А.І. Берлач, Н.А. Берлач,*

Ю.В. Ілларіонов. – К.: Фенікс, 2000. – 336 с. 4. Бондар І.Ю. Здійснення закупівель Організацією Об'єднаних Націй // Державні закупівлі України. – 2003, жовтень. 5. Ганущак Ю. Надто прозоре для корупції – таке фінансове середовище виникає в Україні в разі широкомасштабного втілення ідеї тендерних закупівель // Дзеркало тижня. – 31 серпня – 6 вересня 2002 року. – № 33 (408). 6. Гносвий В.Г. Заставні закупки як інструмент регулювання сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК. – 2003. – №3. – С. 130–134. 7. Жаліло Я. Піррова перемога. Після вступу до СОТ Україну чекає не тільки позитив // День. – 29.01.2004. – № 214. 8. Івлічев В.П. Про деякі питання електронних державних закупівель // Державні закупівлі України. – 2003, жовтень. 9. Крикавський Є. Логістика. Для економістів: Підручник. – Львів: Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2004. – 448 с. 10. Морозов В.В. Основи закупівель товарів, робіт та послуг в проектах. (Тендерні процедури та контракти). – К.: Таксон, 2003. – 744 с. 11. Свешникова Т. Виртуальна логістика економить реальні гроші // <http://www.business2business.ru/> 12. Седых С. Автоматизація конкурсних закупок // <http://www.iteam.ru/> 13. Смирчинський В.В. Логістичний менеджмент державних закупівель. Теоретично-правовий та методологічний аспект: Наукове видання. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 390 с. 14. Сятин М., Долінський М. Біржі “на дісті” // Україна молода. – 31 березня 2004 року. – С. 6. 15. Шатковський О.П. Функціонування національної системи державних закупівель у контексті прийняття закону України “Про внесення змін до закону України “Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти” // Вісник державних закупівель. – 12.05.2003. – №113. 16. Шатковський О.П., Яременко С.О., Карасьова В.В., Пила В.І., Колотій В.М., Дацюк Т.Л. Державні закупівлі в Україні. – К.: НДЕІ Мінекономіки України, 2004. – 234 с.

УДК 330.8 (477.8)

Н.Є. Лихолат

Львівський інститут економіки і туризму

СТАН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ 1929–1933 рр.

© Лихолат Н.Є., 2006

Досліджено стан сільськогосподарського виробництва в Західній Україні в період економічної кризи 1929–1933 рр. Розглянуто площі, зайняті під різними культурами, врожайність та збори зернових, а також стан тваринництва і його роль в житті селян. Подано вплив податкової системи, земельної реформи, сільськогосподарських машин, знарядь праці, застосування добрив на сільськогосподарське виробництво.

State of the farm production in Western Ukraine in the time of economic crisis 1929-1933 is investigated. The areas were different agricultural plants grow, productivity and harvest grain-crops, as well as condition of cattle breeding and its role in life of farmers is considered. The effect of structure, land reform, agricultural machinery, implements, usage the fertilizer for farm production is shown.

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Проблема досліджень стану сільськогосподарського виробництва в Західній Україні в період економічної кризи 1929–1933 рр. має незаперечне значення для вивчення економічної історії. Відсутність дослідження в галузі сільськогосподарського виробництва Західної України змушувала багатьох дослідників обмежуватись лише констатацією рівня сільськогосподарського виробництва 1932 р. Вивчення стану сільськогосподарського виробництва має важливе значення в розвитку науки про сільськогосподарську кризу в Західній Україні, як важливого періоду в історії народного господарства 30-х років ХХ століття.